

OSTOSMATKOILLA KOTIPORTILTA AINA HAKANIEMENTORILLE ASTI

Virkkaan veitsiä, kudon kuppiloita, virkkaan veitsiä, kudon kuppiloita... Alan tulla mökkihöperöksi. Viikkoon en ole jalallani astunut ulos. Kuu kulkee kulkuaan ja mereltä nousee usvaa, joka höyryttää Uspenskin kaikki sipulit.

Uskallan ilmaan, uskallan peltiromun keskelle, uskallan ihmisvirtaan. Kukaan noista lähitulevaisuuden vastaantulijoista ei tunnista siviilirohkeuttani. Ovi auki, puiset rappuset alas. Toinen ovi auki, kiviset rappuset alas. Nojaan valkoiseen puuhun. Tutustun ympäristööni. Heti minä sen näen: Vanhan mallin pihakeinua ei enää ole. Ensimmäinen ajatus: 'Vuonna 2000 kesällä siinä ei voi tirkistellä puiden latvustojen kautta kotitaivaalle. Toinen ajatus: Linnut visertävät ja sireenit tuoksuvat siitä huolimatta.

- Riihimäki seuraava!

Muistan lapsuuden leikin, missä konduktöörin virka oli niitä halutuiimpia. Matkustajat saivat istua keinussa vastakkain. Hän määräsi vauhdin ja aseman. Hän tarkasti piletit huolellisesti ja tärkeän näköisenä. - Kouvola, matkustajia pyydetään poistumaan vaunusta, sillä tämä juna kuljetetaan käänntöpaikalle!

Naapurin raidallinen kissa viuhahtaa ohitseni ja palauttaa minut tähän hetkeen. Todellakin, entinen pihakeinu on vainaja. Turhaan ei Jussi hakannut sen puolimätiä, harmaantuneita osia palikkakasaksi. Huomaan seisovani kuin lumiukko pihalla ja minua alkaa naurattaa. Sitten alkaa vihoviimeinen meuhkaus avaimien, bussikorttien ja vähien varojen kanssa. Lapset suuren hevostokan alta ovat varmaankin päivänokosilla, koirapuistostakin kuuluu vain pieni, mutta sitäkin terhakkaampi haukku. Olen valmis.

Nousen Sturenkadulla Ykkösen ratikkaan. Nyt ne ovat lähes aina lyhyitä vaunuja. Tietää sitä, että keskiovesta ei saa

mennä sisään, ainakaan virallisesti. Siksi yritän parkkeerata itseni takaoven kohdalle. Siinä on myös muutama ammattikoululainen. He ovat positiivisenoloisia nuoria. Avoin lehti tulevaisuuteen.

Hesarilta ostan itselleni suuret ja pitkät, tummansiniset villakalsarit. Hiisi viekään kaikki pakkaset! Jussille ostan yllä tynslahjaksi grafiitinharmaat sukat, koko 46. Istun kaupan jakkaralle vetämään henkeä paljosta puhumisesta. Siinä ikäiseni miesmyyjäkin on tarinaniskijäsukua ja myös alan ammattilaisuutta riittää, sillä lähestulkoon huomaamattani hän saa vongatuksi tähtikassiini shakkiruutuisen, villahtavan puseron. Ei silti, tuumaan suunnistaessani Kaarlenkadun baariin, olisin tuonkin valuutan voinut tuhota huomattavasti huonomminkin.

Olen nähnyt tämän kepappi- ja keppanapaarin ratikan ikkunasta. Mikä hän on naisiaan tai miehiään, pian selviää. Tumma nuorimies tuijottelee televisiota baaritiskin takana. Olen läkähdyksissä ja soluni huutavat nestettä. Vichy.

Eipä ole muita. Koetan suomella, sitten minimaalisella venäjällä, varsinainen kielilläpuhuja kun kerran olen. Englanti tärp pää. Saan mieheltä ongituksi, että hän on Kairosta syntyään. Leuhkaisen Tangerin eksoottisista kokemuksistani. Turhaan, mies ei reagoi. Käy ilmi, että Tanger ei ole heille ollenkaan Tanger vaan jotain ihan muuta. Sanan alku TA on oikein, mutta sitä pitää painottaa vahvasti. Vahva, väkevä, välähtää Turkinpippuri ja sitten unohdankin, miten loppuosa menee.

Tanga. Se saattaa hyvinkin olla Tanga. Villahousukassini jää faaraoiden jälkeläisten keitaaseen. Tarjoilija ulvoo ulko-ovella perääni. Thank you!

Kelaan ratikkapysäkillä pikkukeitaan tapahtumia ja olen oikeastaan hyvilläni. Tämä

Sinuhe osasi vedellä oikeista kultalangoista minulle jutustellessaan. Ei, en ollenkaan

ole lihava. Juuri sopiva, sellainen kuin oikean naisen tuleekin olla. Tangerissa ihastuin nuorena arabeihin ja shjellaboihin ja whiskyyn ja kameleihin ja Atlantilta tuleviin aaltoihin. Ei, minähän olen nuori, en vanha ainakaan, juuri sopiva. Kolmonen kolisee *kiskoja* pitkin kun hyräilen savunhämyistä musiikkia "As time goes by" elokuvasta Casablanca. Mustavalkoiset pianonkoskettimet, samettista mustavalkoista kaikki.

Kirkonkellot, kellokukka, Erica. Talvisodan marssilaulu. Yksi niistä monista. Kuusikymmentä vuotta aikakonetta taakse päin. Tulen tapaamaan Ruusuristiritarin. En aavista mitään sellaista kun 93-vuotias, teräväpäinen isomummo naureskelee minulle maailman hulluutta.

- Minä olen löysännyt jonninjoutavista säännöistä. Mitäs sitä pingottamaan, hän kuittaa jälkeeni, kun nousen Maxin rullaportailta toiseen kerrokseen.

Mister Minit. Teetän kotiavaimen kadonneen vara-avaimen tilalle. Olen naama peruslukemilla, sillä kuvittelen näin olevan tapa tämänkaltaisessa tilanteessa. 27 markkaa, sikahinta. Nyt naamani on perusvekeillä luonnostaan. Ei muuta kuin alas rullailemaan. Kalliita baskereita en viitsi edes vilkaista. Nopat alkavat olla vähissä.

Katutasolla työntelen nimensä veroisia MAXI-kärryjä elintarvikeosastolla ja jo kilometrin etsimisen jälkeen teen havainnon haluamastani Weetabix-pakkauksesta. Tietenkin ylimmällä hyllyllä. Etualalla olevat paketit on jo varpistettu erikokoisten ja erinäköisten asiakkaiden kärryihin. Maxi, Elannon salanimi! Eikä edes sateenvarjoa mukana kädenjatkeeksi! Kiroilen hiljaa kunnes pitkä miesmyyjä säntää apuihin. Hänen palvelualttiutensa tekee minuun suuren vaikutuksen. Sen kunniaksi heitän tyhjyyttään kurnivaan kärrynmahalaukkuun vielä ennen kokeilemattoman ruisnäkkärin.

Kassalla pyörin kuin entinen balettitanssija, kun en tiedä, miten saan ostokset, miten taas rahapussini tuosta jättikärrynpyörästä, enkä itsekään ole enää mikään eilisen teeren keijukainen. Tosin balettia ehdin tanssia melkein vuoden siinä 6-vuotiaana, jonka jälkeen klassisen baletin opettaja vaihtoi maata - miksiköhän?

Tämän "kaikkien äitien suurimman ostosretken" huippuhetki on se, kun hyvällä omalla tunnolla tilaan Light Coca-Colaa jäillä - ja iso sellainen! Purjehdin ostoskassieni ja juomieni kanssa taiteillen ikkunaan päin olevalle penkille. Ihmissmassa virtaa kuin akvaariojoessa aivoissaan enemmän tai vähemmän harmaita aivosoluja: Ylikuumentuneita, huurteisia tai siltä väliltä Bongaan Yksilön: Veteraani sivuprofiilissa, huomiota herättävän suuri punaruusu napinlävessä. Hän askeltaa tänne USA:n huomenlahjalle Suomeen. Vanha sotaratsu nelistää suoraan Minun Pöytäni. Aivan näin läheistä tuttavuutta en olisi mahdollotoman paljon toivonut, sillä arvaan päivän epistolatekstin olevan pitkän. Vaistoan sen heti Lentäjä-Ässän nenän asennosta, ei tarvitse lukea hänen kätensä elämänviivoja.

Tämä elämän eliksiiri rysäyttää kukkuraisen tarjottimensa viereeni. Jos hän edes katsoo minuun, hän tekee sen kuin ottaisi roskan pois silmästään. Edelleen tämä Punainen Paroni alkaa työstää lounastaan. Ranskalaiset hän kaataa kättelyssä tarjottimelle hujan hajan ilmeisesti itselleen omaksuneensa tyyliin a'la Me Donald's. Siinä saavat kyytiä myös juustopurilaiset ja lihapurilaiset ja erilaiset juomat. Vasta nyt hän katsoo ylevästi yleisönsä. Jopa minä saan hänen armoltaan lähituijotuksen. Ilmeisesti minulla on pakkokuunteluun sopivan uhrin habitus, sillä tekstiä alkaa suoltua minun suuntaani kuin paremmassakin konekivääritulituksessa.

Hänellä on ärrävika vähän kuin eräällä toisellakin suurtaistelijalla - kaikella kunnioituksella! Alussa yritän ottaa kiinnostuneen ja miksei arvostavankin asenteen, vaikka pahinta pelkään. Lapsesta asti olen saanut kuulla niin tuhannet ja tuhannet virren veisuut Kollaan kestämisestä. Se on hienoa, se on upeaa, mutta ei sitä koko ikäänsä jaksaa kuunnella ja keneltä tahansa ja miten tahansa saarnattuna. Koko ajan on tuntenut suurta syyllisyyttä, kun ei itse ollut mukana. Miten olisi voinut olla, kun ei ollut edes syntynyt? Jälleensyntyminen Äänisen aalloista on sitten jo ihan toinen tarina.

- Messersschmittillä tuhosin kaikki kentät sirpalepommeilla.

Tämä lause toistuu ylitse muiden aivan kuin "halleluja" herätysjuhlien kesäteltassa. Koneet pitävät selkäydintäni kiitona tanaan, pommit paukkuvat, sirpaleet sinkoilevat. Hakaniementorin kulmassa on Neuvostoliiton huomenlahja Suomelle, sosialistisella realismityylillä luotu suuri patsas. Joskus olen tuumailut, että pistän tikkitakin päälle, vyötän sen paksulla pyykkinarulla, panen pärekoriin kaksitoista isoa kaalia, otan oksan kaatopaikalta, pistän oksan nokkaan pahvijulisteen, johon kirjoitan venäjäksi: Yksi kaali viisi ruplaa. Seison patsaan juurella lapasiani yhteen hakaten ja mieluummin sataa jalkarättien kokoisia räntähiutaleita. Jussi ottaa valokuvan, lähetän sen New Yorkin Rochesteriin aitoamerikkalaiselle kuusikymppiselle naisopettajalle. Hän on nimittäin kirjeenvaihtotoverini ja on välillä huolissaan Suomen oloista. Hyvää Joulua Teillekin! Niin minä teen.

Herra Messersschmitt on siis pommittanut hajalle lähestulkoon kaikki Neuvostoliiton lentokentät sirpalepommeilla. Sa nojensa vakuudeksi hän kastaa ranskanperunan verenvärisen ketsuppiin. Näin hän imee lisää potkua kertomuksilleen. Viiden pöydän takana jo tiedetään, että hän se on varsinainen Lentäjä-Ässä ja Punaistakin Paronia verisempi. Milloin hän ei ollut lentotehtävissä, hän teki monta lentäjän roolia Hollywoodissa, eri taiteilijanimillä tietenkin, koska tehtävät olivat salaisia, eikä kukaan saanut päästä hänen jäljilleen.

Vanhaa, mutta tarmokasta lentäjää ei kiinnosta piirunkaan vertaa, että myös oma isäni taisteli maamme itsenäisyydestä etulinjoilla. Jos jotakin yritän, jyrää hän kaikin käytettävissä olevin taisteluasein sanojeni ylitse. Viereisen pöydän kiinnostuneelle - on ilmeisesti psykiatri - taistelija kuittaa yhtäkkiä, että hän ei vaatimattomuuttaan voi kertoa sotakirjailijanimeään, hän haluaa olla kaikessa rauhassa, muilta huomaamatta, in cognito. Tosin Marsalkka Mannerheim oli hänen paras ystävänsä, mutta mitäpä noista. Sen verran sentään, että hän on ainut maailmassa, joka on saanut neljä Mannerheim-ristiä rintaansa.

Siinä ikäiseni ikkunapöydän nainen ihmettelee, onko taistelulentäjällä muuta kuin sota, vaikka me kaikki heitä veteraaneja syystä kunnioitamme. Lentäjä putoaa hetkeksi kuin

toiseen maailmaan. On, on, tietysti on harrastuksia. Aloitetaanpa vaikka öljyvärimalauksesta. Hän hallitsee vaativimmankin tekniikan aivan yhtä helposti kuin aamupuuronsoisi.

Tässä vaiheessa lentäjä hallitsee näyttämönsä eikä hän enää tarvitse minua, kenttäharmaata kuulijaansa. Sitkeästi pidän poteroni. Lentokentät räjähtelevät, kun hän haukkaa hampurilaisiaan. Stuka tekee rohkeita alassyöksyjä. Hän on väsymätön. Reippain marssiaskelin vanha haukka poistuu Hakaniemen katuviilinaan. Mielengalleriaani syöpyy sivuprofiilireliefi onnellisesta taistelulentäjästä kukka napinlävessä kulkemassa kohti seuraavaa vuosituhatta.

Helisyttelen mukissani jo pieniksi sulaneita jäähippusia. Olen väsynyt ja enkelten kuoro laulaa päässäni rauhoittavasti "En etsi valtaa loistoa". Jääpalat pyörivät silmissäni. Näen isäni hiihtävän hiljaisessa metsässä valkoisessa lumipuvussa. Hän ei ole yksin. Hän on yksi heistä kaikista. Pienen kyläkirkon kellot soittavat joulurauhaa.

LIISA-MARI VARIS-TAINIO